

Slovenski dom

Štev. 73.

V Ljubljani, petek 1. aprila 1938.

Leto III

Strahote španske državljanske vojne ob začetku konca:

Beg katalonskih množic proti francoski meji

Hendaye, 1. aprila. o. Zaradi nevzdržnega napredovanja nacionalistične vojske na vsej 250 km dolgi fronti od Jace do Lerida beže po vseh cestah, ki drže v osrčje Katalonije in na sever proti francoski meji velike množice rdečega vojaštva in civilnega prebivalstva, ki ga rdeči s silo izseljujejo. Samo iz Lerida in iz okolice je moralo oditi okrog 40.000 civilistov, ki v neredu beže proti morju in proti Barceloni. Vse ceste so natlačene z ljudmi in živino. S severnega dela bojišča se vojaštvo in civilni begunci umikajo v gorovje proti francoski meji. Odkar so Francoske čete obkrožile Lerido, ki je ključ do Katalonije, se zdi, da je v vladnem taboru prevladalo mišljenje, da se nacionalistični vojski ne bo več mogoče uspešno upirati. Zato se vse pripravlja za beg čez mejo v Francijo. Ker je Katalonija od vseh strani obkrožena, se vladni ljudje ne morejo umikati nikamor drugam kakor proti severu.

Včeraj je prekorajčilo francosko mejo okrog 2000 milijonov z vsem orožjem. Francoski obmejni oddelki so jih takoj razorožili in jih poslali v begunska taborišča, ki so že pripravljena po vseh večjih krajih vzdolž meje. Prihodnje dni pričakujejo francoske oblasti velikega naliva vojaških in civilnih beguncov iz Katalonije. Vladni oddelki pod Pireneji so po zavzetju Barbastro odrezali od ostale Katalonije, ker imajo Francoske čete v rokah železnico, ki drži iz Huesce čez Barbastro in Lerido v Barcelono, ter vsa važnejša

cesna križišča. Zato se na tem delu bojišča ne bodo mogli umakniti drugam kakor čez Pireneje v Francijo.

Razvoj bojev

Saragosa, 1. aprila. o. Južni oddelki nacionalistične vojske so zavzeli včeraj vas Bateo, ki leži 8 km pred Gandeso. Tudi to mesto pričakujejo, da bo v kratkem padlo. Čete generala Yaguea so zasedle vas Calaceite ter pri tem ujele bataljon angleških prostovoljcev s častniki vred. Južna vojska je zdaj oddaljena na dobrih 30 km od Sredozemskega morja ter bo prodirala od Gandese po cesti in ob železniški progi do križišča Reusa, kjer se odcepi od proge, ki drži v Saragoso in Madrid, proga v Valencijo, s čimer bo pretrgana zveza med Katalonijo in Valencijo.

Rdeči protinapad pri Guadalajari

Madrid, 1. aprila. o. Poluradno poročajo, da so rdeče čete začele s protiofenzivo severno od Guadalajare na madridskem bojišču. S to protiofenzivo, ki je pa majhnega obsega, hoče vladna vojska ustaviti nacionalistično prodiranje v Kataloniji ter prisiliti Franco, da bi del svoje vojske poslal na srednje bojišče. Ker so pa rdeči poslali

vse mednarodne čete iz Madrida in od Guadalajare k morju, ni verjetno, da bi ta ofenziva mogla prizadeti resno skrb nacionalistične poveljstva.

Lerida pred padcem

Saragosa, 1. aprila. AA. (Stefani) Včerajšnje vesti pravijo, da bo zavzeta Lerida. Prednje čete generala Jagua so prispele sredi pred samo mesto Lerido, ki ga je rdeča vojska zapustila. Rdeči so prisilili prebivalstvo, da je spraznilo mesto in se umaknilo z njega z vojsko vred. Da bi zaustavili prodiranje nacionalistov v smeri proti Leridu, so sovražne čete včeraj zjutraj odprle zapornice na bližnjem jezeru pri vasi Balazone poleg Barbastro ter so spustile ogromne količine vode, ki se je razlila po vsem bližnjem ozemlju, zaradi česar je tudi reka Cinca močno narasla. V eni uri in pol je narasla za 2 m. Velika voda je odnesla železni most. Nekaj nacionalističnih čet je reko že prekorajčilo. Nacionalistične čete, ki so prekorajčile reko Hsino, preden so bile odprte zapornice, so nadaljevale s prodiranjem proti Leridu. Vasi Barazona in Oldena, ki stojita v neposredni bližini omenjenih vodnih zapornic, sta bili po poplavi popolnoma uničeni. Ob tej priliki je večidel prebivalstva teh vasi, ki ni moglo zbežati obnemem z rdečo armado, potonilo.

Položnice

so priložene današnji izdaji »Slovenskega doma« za vse poštne naročnike. Prosimo, poslužite se jih takoj za poravnavo naročnine od 1. aprila dalje in morebitnih zaostankov. »Slovenski dom« velja mesečno 12 din.

Vesti 1. aprila

Novo bodočnost za Trst in njegovo gospodarstvo, kljub spremenjenemu mednarodnemu položaju, je obljubil italijanski minister za ljudsko kulturo Alfieri v govoru, ki ga je imel predsinocnim v tržaškem gledališču Verdi. Dejal je, da bo fašistična vlada storila vse, da Trstu zagotovi gospodarske koristi, katerih potrebuje. Odločilne besede glede tega pa bo povedal Mussolini sam pri svojem obisku.

Francoska vlada bo morala v kratkem odstopiti deloma zaradi tega, ker ljudska fronta ne more urediti notranjega položaja, deloma zato, ker splošno stanje zahteva vlado široke koncentracije, ki bi jo tvorile vse stranke, razen komunistov. Tako vlado naj bi sestavil predsednik republike Lebrun sam.

13.000 tonski parnik »President Roosevelt« je odplul iz New Yorka. Ves tovor sestavlja vojni material za rdečo Španijo.

Posebne alarmne naprave bodo uredili po vseh angleških letalskih tovarnah in letališčih, da preprečijo vohunstvo in sabotažo, ki sta se zadnje čase vse pogostje ponavljala. Naprave bodo take, da se ne bo mogel približati tovarnam nihče nepoklican.

1.100.000 funtov šterlingov je določila egiptovska vlada za pomožitev in motorizacijo svoje vojske.

Angleška in ameriška vlada bosta te dni uradno razglasili, da bosta začeli graditi bojne ladje nad 35.000 ton, kakršnih do zdaj po skupnem sporazumu nista imeli.

O možnostih za povečanje trgovske izmenjave med Italijo in Jugoslavijo bo 4. aprila predaval v tržaškem Rotary-klubu naš konzul v Trstu Živanovič.

Francosko delavstvo v delavski industriji, kjer obrambne potrebe zahtevajo podaljšanje delovnega časa, bi daljše delo sprejelo, če mu zvišajo plače za 7 odstotkov.

Število vpisanih pristavev Henleinove stranke čeških Nemcev se zelo množi. Samo v hebskem okrožju se je lani vpisalo v stranko 53.000 novih članov.

Judovske verske skupine in organizacije v Nemčiji ne bodo imele nič več značaja javnih združenj, marveč bodo pred zakonom veljale za zasebne organizacije, ki bodo odločene posebnemu policijskemu nadzorstvu. Tako določa novi zakon, ki so ga razglasili včeraj.

Dve veliki ameriški bojni letali sta pri sedanjih manevrih ameriške mornarice padli v morje. Pri tem je izgubilo 14 moških posadke.

Predsednik litvanske republike je včeraj sprejel novega poljskega poslanika v Litvi Harvatha.

Upor je skušal zanetiti v južnoameriški Boliviji polkovnik Toro, ki se je vzdignil na čelu svoje garnizije proti vladi, a mu je poskus izpadel.

Predsednik turške republike Kemal Atatürk je zbolel za gripo.

Sloviti jugoslovanski violinski mojster Baloković, ki je pred kratkim koncertiral v Ljubljani, bo jutri nastopil na velikem koncertu v Sofiji. Koncert je pod pokroviteljstvom bolgarskega prosvetnega ministra, našega poslanika v Sofiji in poslanika Združenih držav. Baloković je namreč ameriški državljani.

Telefonski promet med Litvo in Poljsko so vpo- stavili včeraj. Kot prva sta govorila o novi telefonski zvezi poljski zunanji min. Beck in poslanik v Kovnu.

Voda je vdrla v turške rudnike pri Kozlovu v okolici Carigrada. V smrtni nevarnosti je 42 rudarjev.

Mednarodni odbor za pomoč beguncem iz Avstrije, ki ga bodo ustanovili na predlog predsednika Roosevelta v Washingtonu, so imenovali v ta odbor svoje zastopnike Anglija, Združene države, Brazilija, Bolivija in več južno ter srednjeameriških držav. Doda je udeležbo odklonila Italija, ki pravi, da ne more sprejemati v svojo državo avstrijskih beguncem.

Trgovska pogodba med Anglijo in svobodno Irsko je sestavljena in jo bodo v kratkem podpisali ter začeli izvajati.

200 milijonov dolarjev zahtevajo ameriški petrolejari kot odškodnino za zaplenjene vrelce in naprave v Mehiki.

Stavkati so začeli vsi inženirji v holandski letalski tovarni Fokker.

Posebne izletniške vlake za razstavo italijanskega portreta v Belgradu bo organizirala italijanska družba za tujski promet CIT. Vlaki bodo vozili iz Rima in iz drugih mest.

Nov svetovni rekord na 1000 in 2000 km dolgi progi sta postavila italijanska letalca Stopani in Gorini, ki sta z 2500 kg tovora dosegla hitrost 400 km in 403 kilometre na uro. Do sedaj so ta rekord imeli Nemci s 329 in 331 km.

Vihar je porušil vse hiše v neki vasi pri ameriškem mestu Arcansasu. Pri nesreči je bilo veliko ljudi, zlasti otrok, ubitih in ranjenih.

V Turčiji so zelo zadovoljni z razpisom volitev v pokrajini Aleksandrette, češ da bo Zveza narodov izvedla volitve tako, kakor je zahtevala Turčija z ozirom na koristi svojega prebivalstva v tej pokrajini.

Bolgija bo imenovala svojega zastopnika pri španski nacionalistični vladi; tako je včeraj sklenil senat.

Trgovski promet med Italijo in Turčijo je letos zelo narasel, kar je znamenje vse tesnejših političnih zvez med obema državama.

Drugi del velikih angleških pomorskih vaj se je začel včeraj v Rokavskem prelivu. Pri njih sodeluje nad 200 večjih in manjših bojnih ladij.

V Hamburgu so včeraj spustili v morje parnik »Wilhelm Gustloff«, ki je namenjen za izletnika potovanja hitlerjevskih organizacij. Slovenski se je udeležil Hitler sam. Za botro je parniku bila mlada delavka.

Za 1 milijonov dolarjev angleškega zlata je dospelo včeraj v New York. Namenjeno je ameriški državni banki.

Od 100 angleških državljanz morda eden ve, kje leži Češkoslovaška in da je sploh na svetu država s tem imenom, je dejal med zunanje- političnim razgovorom v angleški gornji zbornici lord Ponsonby.

Plebiscitni razglas političnih voditeljev koroških Slovencev

Slovenska in hrvatska manjšina v Avstriji bosta glasovali za združitev z Nemčijo

Celovec, 1. aprila. g. Pod naslovom »Koroški Slovenci, 10. aprila volimo: Ja!« prinaša glasilo slovenske manjšine v Avstriji »Koroški Slovenci« skupni razglas slovenskih organizacij glede tega, kako naj volijo Slovenci 10. aprila. Razglas pravi: Vodja in kancler Adolf Hitler je za 10. april t. l. razpisal ljudsko glasovanje. Tudi mi naj glasujemo, ali se priznavamo k vodji Adolfu Hitlerju in s tem k 13. marca izvršeni zopetni združitvi Avstrije z Nemčijo.

Glasovali bomo: Ja! Zakaj? — Narodni socializem Adolfa Hitlerja proglasi narodnost za božjo stvar in smatra nezvestobo ali protivnost narodu, v katerega je kdo rojen, za protinaravno in zato sramotno. Narodni socializem poziva vsakogar k dejavni službi v narodni družini in v narodnem občestvu.

Kakor veljajo ta načela za Nemce in nemški narod, veljajo po izjavah voditeljev Velike Nemčije v isti meri tudi za narodne manjšine. Koroški Slovenci jih bomo potrdili 10. aprila t. l. s svojim glasovanjem za Adolfa Hitlerja.

V državno političnem pogledu je volja večinskega naroda za narodno manjšino postava. 13. marec 1938 je ustvaril za nemški narod in s tem tudi za nas koroške Slovence nespremenljivo dejstvo. Kakor so bile Karavanke od 13. marca 1938 državna meja nemške Avstrije, tako so in ostanejo znanprej meja Velike Nemčije. Gospodarsko in državno-politično smo postali del nemške države.

10. april naj formalno potrdi priključitev Avstrije k Nemčiji.

Mi koroški Slovenci želimo v deželi političnega pomirjenja, kulturnega in gospodarskega napredka, ki se nam obeta v novi, veliki državi. Zato bomo 10. aprila vsi brez izjeme šli na volišče in z glasovnico dali izraza našemu zadržanju in pram državi »Ja!«. »Ja!« 10. aprila 1938 v smislu narodnega socializma ne spreminja ničesar na naši pripadnosti k slovenski narodnosti in na razmerju do matinskega našega naroda.

Nacionalna nemška država s pojmovanjem narodnosti, kakor ga je začrtal sam vodja nemškega naroda in rajha Adolf Hitler, mora nujno spoštovati tudi drugo narodnost. To medsebojno spoštovanje tirfajo tudi obojestranski državni interesi Nemčije in Jugoslavije in zato bodi naš »Ja« dne 10. aprila 1938 končno izraz naše želje prijateljstva obeh držav-sosed.

Za slovenske organizacije na Koroškem:
Dr. Franc Petek L. r. Dr. Joško Tischler L. r.

Razglas avstrijskih Hrvatov

Dunaj, 1. aprila. AA. DNB: Pooblaščenec Hrvatov iz Gradišanske dr. Lovrene Karal je v včerajšnji številki »Hrvatskih novine« objavil proglas, v katerem poziva svoje rojake, da naj 10. aprila glasujejo za Veliko Nemčijo. V proglasu stoji med drugim:

Hrvatski narod v Avstriji priznava nemško vodstvo in ve, da bo Nemčija tudi v Avstriji razširila srečo in blagostanje. Niti eden Hrvat ne sme 10. aprila biti odsoten in se ne sme vzdržati glasovanja. Vsak glas Hrvata mora biti zelo odločen in poln zaupanja.

Plebiscitni bol v Nemčiji

Berlin, 1. aprila. AA. (DNB) Volivni boj v Nemčiji je vedno bolj razgiban. Vodja Nemčije Hitler je sinoči govoril v Frankfurtu ob Maini. Ob tej priliki je Hitler privikal obiskal palačo rimsko-nemških cesarjev. Govor, ki ga je imel v Frankfurtu nemški kancler Hitler, ni poslušalo samo frankfurtsko prebivalstvo, pač pa je ob tej priliki prišlo iz bližnje in daljne okolice okrog 50.000 ljudi. Maršal Göring je sinoči govoril o velikih manifestacijah v Mauterndorfu pri Salzburgu, vodja nemške delovne fronte Herrl je govoril v Linzu, voditelj kmečkega gibanja Darl v Kaiserslauternu, voditeljica ženskega gibanja ga. Kling je govorila popoldne v Blankenburgu pri Haleu, zvečer pa v Altenburgu.

Narodni socializem je svet...

Frankfurt, 1. aprila. AA. DNB: V svojem sinočnjem govoru je Hitler rekel, da je narodni so-

cializem Nemcem tako svet, da ga nemški narod nikdar ne bo vsiljeval kakemu drugemu narodu. Naj Bog da, da bi bil ta ideal našemu narodu zmeraj višji. Ideali so močnejši od vsake pozemske sile. Odkar sem stopil v politično življenje, sem želel samo to, da bi nemški narod prebrodil poraz in da bi odstranil mirovno pogodbo, to naj nesramnejšo pogodbo vseh časov. V zadnjih petih letih sem trgal stran za stranjo tosamratno pogodbo, ne kot rušilec mednarodne pravice, ampak kot njen obnovitelj, ne kot tisti, ki krši pogodbe, ampak kot tisti, ki ne smatra za svetinjo enostranske diktate.

Novo poveljstvo avstrijskega letalstva

Dunaj, 1. aprila. o. Na predlog maršala Göringa je Hitler imenoval za vrhovnega poveljnika avstrijskih letalskih sil generalnega majorja Löhra,

Dr. Beneš o ureditvi manjšinskega vprašanja v ČSR

Praga, 1. aprila. o. Predsednik češkoslovaške republike dr. Beneš je včeraj sprejel dopisnika ameriške agencije »Associated Press« in s njim 45 minut razgovarjal o političnem položaju Češkoslovaške in Evrope. Dopisnik pravi v svojem poročilu, da predsednik Beneš v splošnem razburjenju te dni vzbuja vtis popolnoma umerjenega, stvarnega državnika, ki ve, kaj hoče in kaj zahteva od njega korist države.

Glavni del razgovora med predsednikom in dopisnikom je veljal vprašanju manjšin na Češkoslovaškem, ki prizadeva dr. Beneš že ves čas njegovega vladanja največ pregledav. Glede tega je dr. Beneš med drugim dejal, da pripravljata on in njegova vlada rešitev s tem, da bo država dala duhovno in kulturno avtonomijo vsem manjšinam, predvsem pa Nemcem, ki so med manjšinami najmočnejši. Dalje bo država dala kar največje krajno avtonomijo manjšinam v tistih predelih, kjer manjšinsko prebivalstvo prevladuje. Ker prebiva nemška manjšina ponekod strnjeno, bo tam dobila v svoje roke vso upravo in bo vse uradni-

štvo tako v državnih kakor samoupravnih ustanovah izključno nemško.

Češkoslovaška bo storila vse, kar je v njeni moči, da prepreči v Evropi izbruh vojne zaradi Češkoslovaške. Dr. Beneš je prepričan, da to te vojne ne bo prilo in da Nemčija ne bo hotela uporabljati sile zaradi svojih rojakov v ČSR. Če pa bodo dogodki Češkoslovaško le potegnili v vojni vihar, potem bo kakor en moč zbrala vse svoje sile, da se obrani pred slehernim napadom.

Glede razmerja med Češkoslovaško in med Ameriko je predsednik dr. Beneš dejal, da pomeni nedavni podpis trgovske pogodbe med Združenimi državami in ČSR velik dogodek, saj pomeni utrditev prijateljstva med velikimi demokracijami in med Češkoslovaško, ki je zadnja demokracijska država v razburkani Srednji Evropi.

Praga, 1. aprila. AA. ČTK: Vsa politična zborovanja so bila prepovedana po sporazumu med vlado in opozicijo. Ustvari naj se mirnejše razpoloženje, da bi bilo nato lažje obravnavati vsa važnejša vprašanja. Cilj te prepovedi pa je, da se izločijo iz debate vsi demagoški vidiki.

Lucon, 1. aprila. AA. Havas: Včeraj ves dan so čez mejo v Francijo bežali milijniki in drugi španski državljani. Govore, da je do večera 3000 beguncem pribežalo v Francijo. Med begunci je tudi vladni komisar, ki je poveljeval 134. brigadi 31. divizije. Iz te divizije je število beguncem največje.

Vojaški položaj Kitajcev je zelo zadovoljiv, čeprav niso Kitajci dosegli kakšnih večjih uspehov. To je dejal maršal Čankajšek dopisniku londonškega »Timesa«.

Ameriško zunanje ministrstvo proučuje možnost, kako bi Amerika najlaže in brez posebnega hrupa priznala italijansko cesarstvo, špansko nacionalistično državo in združitev Avstrije z Nemčijo.

Angleška trgovska mornarica je v primeri s svetovnim trgovskim brodom padla tako, da ima zdaj samo še 28% od celotnega števila ladij na svetu namesto 44%, kakor jih je imela leta 1914. V drugih številkah se to pravi, da ima 2000 ladij manj.

Na Dunaju so prijeli bivšega avstrijskega vojnega ministra Vaugoina, ki se je vrnil iz Italije.

Nobena zveza evropskih držav se ne bo mogla čutiti varno, če ne bo imela podpore od Italije, pišejo madžarski listi, ko razpravljajo o italijanski zunanji politiki.

Pismo avstrijskih katoliških škofov hitlerjevskemu pokrajinskemu voditelju Bürekehu je naredilo na avstrijsko prebivalstvo najgloblji vtis, kakor poročajo dunajski listi.

Ljudje, ki prežive dan na cesti

Ljubljana, 31. marca.

Ko začenja bledeti nočna tema in se počasi krade z neba prava negotova dnevna svetloba, se speče mesto zgane, prvi šumi se oglašajo. Na asfaltnih cestah zaprtotaj mlekarski vozički, zadržajo vozovi, konjske podkve pojo, prvi avtomobili zabobljajo, uvod v dnevni vrvež doživljamo; s kolodvoru se že začne vsipati v mesto trume delavcev in dijakov ter ljudi, ki prihajajo po raznih poslovnih opravkih. Se zakrivajo steklene izlozbe pločevinasti ščitniki, pa ne več dolgo. Kmalu zaškrbela v kratkih razmakh po vsej dolžini ulice na obeh straneh; v poslovnih prostorih se je začel nov dan. Mesto oživi, vrvež mogočno naraste, ljudje begajo po opravkih, kupujejo, ženske hodijo na trg in se vračajo, tempo je nagle. Po vseh cestah vrve ljudje, vsem se mudi; življenje priganja h hitrosti. Okrog pol devete ure se izoblikuje ta dokončni tempo in razgibanost cestnega življenja za vse dopolne; poslopja od tega časa pogoltno nepretrgoma množino uradnih, delavstva, dijaštva. Šele opoldne spet mogočno naraste bučanje; po ulicah se vala urna človeška reka; vsako mesto ima svoj poseben duh, na svojski način diši. Noč ga nekoliko zabrisa, dopolne pa spet postane opredeljen. Ob pol treh spet življenje, ki je ob eni nekoliko pustilo v živahnosti, zahrumi močnejše, pa kmalu vrvež spet upadne: ljudje se sede v poslovnih lokalih, v trgovinah, v delavnicah, v šolah. S prvo prihajajočo nočjo zagore luči; ljudje se vračajo na domove, Miklošičeva cesta začne od ljudi, ki se jim mudi na vlak. Večerja; potem pa tisti naglo ponehava, vsake četrte ure je manj ljudi na cestah, le pred pošto je še živo. Na Aleksandrovi cesti in po Šelenburgovi ulici se razvija promenada. Uro, dve: pa tudi to se vrste sprehajalcev redčijo naglo. Iz gostilniških lokalov odmeva petje; v pozni noči — ob policijski uri — še za hip preplavijo ozračje glasnejše govore, se še v prazni ulici začne večje gručanje ljudi. Pomeže pa sreča skoraj le še posameznike. Na pustih cestah volto odmevajo samotni koraki. Dan je enak dnevu, za edino razliko skoraj le skrbi vreme.

Večina ljudi se podnevi ne zamuja po cestah

Ljudje, ki so v službi, sede skoraj ves dan po sobah. Tudi oni, ki imajo v mestu opravke, ne postajajo na cestah. Nekoliko bolj se »morajo« zadržati študentje, ki se precej uric presrečujejo pred Emonom, Dajdamom, kadar je sončno pa pred palačo Trboveljske premožgopne družbe, na Kongresnem trgu. Govore, živčajo, opazujejo svet, ki hiti mimo njih, ga »kritično« motre — zlasti »kritično« bitja. Marsikateremu pasantu pripisejo s kritiko »oselova usesa«. Kadar je toplo, zagledamo v Tivoliju na klopih mamice, guvernantne in najnežnejši zarod. »Plečnikova ulica« je ta čas dobro obljubena. Ure in ure sede na MOLnih zelenih sedlih tudi razni »privatni« policije. Vendar vseh teh ljudi ne moremo smatrati za bitja, ki svoj ljubiti delavni dan od jutra do večera prežive na ulici. Mnogo časa že napreduje tam, vendar so večji del dneva le doma. Imamo pa prav zares tudi take zemljane, ki morajo svoj dan preživeti na cesti.

Na prvem mestu: postrežniki in šoferi taksijev

Postrežniki kakor tudi »taksiji« morajo na cesti čakati zaslужbo. Vsek čas lahko pade kak dinar. Treba je koga naglo peljati na kolodvor, treba ponesti kovčeg ali ljubavno pismo, treba naložiti košaro. »Taksiji« imajo dve glavni postaji, na kolodvoru in na Aleksandrovi cesti; imajo pa tudi nekaj postajališč »filijal«, na primer pred Uniomom. Postrežnike najdeš tudi na treh krajih, v prvi vrsti: pred kolodvorom, okrog pošte ter enega ali dva pred Uniomom. »Taksiji« in postrežniki tore živijo nekakšno složno življenje, simbioza pravijo učene glave temu sožitju. Taksiji so večinoma moške srednjih let, zastavni, širokopleči, postrežniki pa so starejši koščeni ljudje. Oboje najdeš ob vsakem vremenu. Če gre dež, sedejo »Taksiji« v svoj avto, postrežniki pa se prituhejo pod kak nastrešek ali stopijo na prag kakšnega odprtega vhoda. Šoferji poleg drugega tudi prenočujejo v svojih avtih, tako da so prav za prav ves dan na cesti. Kajti tudi ponoči lahko kane kak zaslужbo; marsikdaj si objestni vinjeni ljudje zažele mogočnosti, pa zbude »taksije« in gredo. Obadva policista sta težavna in kruh, ki ga dajeta, je trdo, trdo zaslužen.

Stražniki

Kadarkoli greš mimo prometne točke, vidiš stražnika. Cuvarji reda se v službi sicer menjavajo, vendar morajo tudi oni dobesedno del dneva preživeti na cesti. Ob vsakem vremenu: v vročini, v mrazu, v dežju, v snegu, v vsakem letnem času.

Branjeve in zidarji

Prav za prav ne spadajo tako strogo med ljudi naše opisovane vrste. Res je, da so branjeve zadaj za skofijo tik ob cesti, toda prostor je prav za prav bolj podoben trgu kot cesti. Branjeve se menijo med seboj, ogovarjajo ljudi, ki hite mimo, pletejo nogavice in si

preganjajo čase, ko ni kupcev, kakor že vedo. Zidarji tudi niso tako »direktno« na ulici, vendar so po prirodi svojega dela tesno vezani z njo. Ves promet lahko »inspicirajo«, vse karambole vidijo, pregledajo vsak val človeške reke, ki teče od jutra do večera po ulici, kjer zidajo.

Penzionisti

Ti se prav za prav samo »sezonsko« zamujajo ves dan na cesti. Počasi hodijo od izlozbe do izlozbe, po ure in ure stoje na kakšnem vogalu in opazujejo delo na bližnji stavbi. — Koliko jih je bilo tudi takrat, ko je delal ob novi gradnji hotela »Slona« ogromni žerjav! — Potem se vsedejo, kakor se malo segreje — pozimi in zgodaj zjutraj ter zgodaj zvečer se drže doma ali pri četrtinki vina — na klopi v Zvezdi, Politika, dnevne vesti, denar, stari spomini: to so teme, ki jih obravnavajo od jutra do večera. Ali pa jo udarijo pod Tivolij, kjer je ljubljanski Monte Carlo. Od zgodnjega dopoldneva do mraka padajo karte.

Ljudje, ki gredo za priložnostnim zaslužkom

Ti so sicer še dobro, pa nekoliko oguljeno oblečeni; njihovo delovno središče je v sredini mesta. Način dela je podoben delu postrežnikov. Pripravljeni pa so pomagati predvsem z močjo uma, ne z mišicami. Pismente, izdelali so tri ali štiri ali pa tudi več srednješolskih razredov, s bili premalo zbrani in voljni za učenje, da bi prišli do mature. To so večinoma pol-bohemske prirode. Pijan jih ne boš skoraj nikoli videli, še vinjeni niso pogosto, čeprav dostikrat drže kozarec rumenega, rdečega ali črnega vina v rokah. Znanec iz boljših, mladih let srečajo prav pogosto. Ta znanec, ki je bil uspešno posegel v življenje in si zagotovil varno eksistenco, jih prav rad povabi na kozarec vina. In ta znanec jim pogosto tudi — proti odškodnini seveda — poveri opravilo ali posel, ki bi bil zanj samega preveč kočljiv in neroden. Marsikdo med njimi se od časa do časa tudi loti knjižnega agentstva.

Prodajalci cvetlic, kostanjariji in kolporterji

Prodajalci cvetlic, pa ne tisti, ki v nočnih urah hodijo iz lokala v lokal, ampak oni, ki imajo svoje stalno mesto, se nameščajo navadno v bližini tramovstov; tam se prestopajo, ne ponujajo mnogo, cvetje govori namesto njih. Priložnostni sezonski prodajalci prihajajo z dežele, večinoma stare mamicice ali pa mlade punčke in fantki. Ti se postavijo, kjerkoli je živahnejši pasantski promet in sramežljivo ponujajo svoje blago, preprosto poljsko in gozdno cvetje. Kostanjariji se pojavljajo vsako leto, ko odlede lastovke, v zgodnji jeseni in ponujajo »vroče« tja do januarja. Kolporterji brez miru švigajo iz ulice v ulico, ponujajo »Slovenca«, »Slovenski dom«, »Jutro«, »Narod«. Z delom prično že ob desetih zvečer, ter delajo kar do ene ponoči, zjutraj začno zgodaj in nestrpno čakajo opoldnevnikov, ker dnevnik za občinstvo dopolne že izgubljajo na pomenu. Večina kolporterjev je že »matoriziranih«, da hitreje lahko obidejo svoj akcijski rajon. Neki imajo tudi svoja stalna mesta, rentira pa se zadnje čase le ono mesto pri vhodu v kolodvorsko poslopje. Drugod se ne izplača, ker imajo ljudje itak pri roki bližnjo trafiko, kjer kupijo poleg cigaret še časnik.

Snažilci čevljev, krošniarji

Prvi imajo svoje mesto v bližini kolodvoru in na prometnih točkah — kot je na primer tramostvoje, drugi pa hodijo s ceste na cesto, postajajo tudi največ pred kolodvorom, ogovarjajo slednjega človeka, pa skoraj redno brez uspeha. Za ta dva poklica so postali današnji časi od sile slabi.

Zanemariena mladina, »brezprizorniki«

Nedorasla dekleta, ki ponujajo rože, razne malenkosti, zgodaj pokvarjena in zapisana neizogibnemu zlu za bodočnost — prostituciji. Mali pobalini, na katere starši doma ne pazijo, prosjačijo »Gospod, samo eno kronco!« po vseh ulicah, priberečar denar nisojo v kino ali si pa zanj kupujejo sladkarij. Sujejo se, pretepajo, švigajo okrog oglov in beže pred »policajcem«.

Pohabljeni, siromaki, berači

Ti se drže bolj stranskih ulic. Tam stoje in skušajo s svojimi pohabljenimi udi vzbujati sočutje v ljudeh in zaslužiti za kosilo ali za večerjo. Stiskajo se k zidovom, menjavajo svoje prostore in prosijo z žalostnim glasom. Berači so podjetnejši, ti obidejo tudi stanovanja. Podoba današnjega pokvarjenega časa pa se razgrinja pri teh revežih tudi v tem, da med njimi dandanašnji molijo skoraj edino le — slepci.

Brezposelni

Poštenih je med njimi čedalje manj. Brezdelje kviri ljudi moralno; večina že skoraj noče več delati,

Marčevo vreme zadnja leta

Ljubljana, 1. aprila.

Letošnje marčevo vreme je bilo izredno lepo in sončno. Pravijo drugače, da susec rad rep zavija, letos ga ni. Tudi 40 mučeniki so se doslej prav obnesli. Letos so bili samo 4 dnevi deževni, ponoči od 26. na 27. marca je snežilo. Celotno je letos padlo 30,4 mm dežja. Le leto 1929 zaznamuje še nižje število padavin, namreč v treh dneh je padlo samo 13,9 mm dežja. Lanski marec je bil nasprotno zelo deževen, bilo je po podatkih ljubljanskega meteorološkega zavoda 314,9 milimetrov dežja in je bilo samo šest lepih dni. Lanski marec je sploh v pogledu padavin dosegel rekord v zadnjih 12 letih. Predlanskim je bilo v 13 dneh 54,9 mm dežja, v letu 1935 je padlo 65,6 mm dežja v sedmih deževnih dneh, med temi je v štirih dneh snežilo. Leto 1934 je padlo v 19 dneh 205,4 mm dežja. Tudi leto 1933 je bil marec moker, padlo je v 12 dneh 102,4 mm dežja. Leto 1932 je bil marec razmeroma suh, bilo je v 15 dneh le 71,3 mm dežja brez snega. V letu 1931 je bil marec prav snežen, osem dni je snežilo. To leto je marca padlo v 15 dneh 141,9 mm dežja. Leto 1930 je bilo v 17 dneh 151,6 mm dežja. Leto 1928 je bilo v 22 dneh 143,9 mm dežja, prejšnje leto 1927 pa 201,5 mm v 17 dneh. Leto 1936 je bil marec lep, bilo je le 66,4 mm dežja. Splošno pa tako lepega marca, kakršen je bil letos, že kmalu ni bilo v zadnjih 30 letih.

Iz sloven gradca

Neki tukajšnji lončar je dobil naročilo za popraviljanje dopisnika celjske »Nove dobe«, ki se je v nedeljo 27. marca točno ob 6 pred mestnim magistratom — razlezel od jeze zaradi zmahe g. dr. Pireja. Treba bo dopisnika namreč popraviti z nacionalizmom. Priznani fotograf je hotel fotografirati nacionalizem slovenjegraških ječenejarjev, posebno dopisnikovega celjske »Nove dobe«, pa se mu pri vsej spretnosti ni posrečilo niti medle slike ujeti, ker imajo slovenjegraški poštarji nacionalizem samo na jeziku, drugače ga pa nikjer nič ni.

Izpred obrtnega sodišča

Če službodajalec protipravno zmanjša zaslužek

Maks je bil dalje časa kleparski pomočnik in je prejel po 5 din mezde na uro; plačilni dan je bil vsako soboto. Dne 15. januarja pa je mojster pri izplačilu odtegnil po 50 par pri uri za ves teden nazaj; Maks je temu ugovarjal. Prav tako je mojster odtrgal na plači tudi prihodnjo soboto. Maks je zahteval izplačilo razlike, mojster pa mu je ni hotel plačati, marveč je Maksu odpovedal službo na 14 dni. Maks pa ni hotel delati še nadaljnih 14 dni, temveč je zahteval knjižico, rekoč, da za tako plačo ne bo delal in je odšel.

Nato je tožil mojstra, da mu mora ta plačati odškodnino za 14dnevno odpovedno dobo v znesku 540 din. Toženo se je branil plačati, ker je Maks vendar samovoljno zapustil službo; nasprotno mojster bo sam zahteval od Maksu odškodnino, ker pozneje ni mogel dobiti več tako cenene delovne moči. Mojster je bil kljub temu obsojen v plačilo toženega zneska. Po § 238, št. 2 obrt. zak. sme službojemnik brez odpovedi izstopiti iz službe in zahtevati odškodnino za odpovedno dobo, če službodajalec protipravno plačo zmanjšuje ali zadržuje. Sodišče je bilo mnenja, da je mojster neupravičeno odtegnil po 50 par pri uri, zato je bil Maks upravičen zapustiti in zahtevati odškodnino. Če je mojster hotel brez slabih posledic zanj mezdo znižati Maksu, bi mu bil moral odpovedati 14 dni poprej in reči da po preteku tega časa lahko dela le za 4,50 din.

Upravičen odpust iz službe

France je bil pomožni delavec v gradbenem podjetju. Dne 3. februarja mu je bila služba odpovedana na 14 dni, vendar pa ga je podjetje 4 dni pred potekom odpovednega roka odpustilo, nakar je France tožil podjetje na plačilo mezde za ostale 4 dni v znesku din 157,50. Pri razpravi se je po izpovedbah prič

tudi, če se delo ponudi. Marsikdo med njimi se nagiba že h kriminalu: samo gleda kje bi »sunila« — ali z njihovim strokovnim izrazom, »pljunil« — kakšno vredno reč. Inajo več izbrašč, kjer so njihovi »meetingi«. Nekateri se gredo »stoklajzarje«, drugi se zamujajo po parkih v vzhodnem delu mesta, mnogo pa se jih zbira tudi za Ljubljano, na Šentpetrekan nasipu. Modruje, klajšo, so zajedljivi, včasih zapojo z zateglimi glasovi, takrat, kadar si kupijo spirita, ki ga mešajo z vodo; pomilovanja vreden prizor. Koliko je med njimi po prirodi dobrih ljudi, ki bi bili pošten in čisti zemljani, pa jih je ubilo življenje, zdobila težka gospodarska kriza. Zda se že ne morejo več dvigniti.

»Lady Arbuklejevo,« sem ponovil presenečen.

»Da, vaša milost.«

»Toda, pojasnite mi vendar tole: Preden sem snoči prišel v grad, sem srečal lorda Arbukleja in kakor mi je o njem pripovedoval vaš prijatelj Jožef, lord spleh ni poročen.«

»To je resnica, kar vam je povedal Jožef. Vaša milost: lord Arbukle ni poročen in vi danes zjutraj niste srečali njegove žene.«

»Koga pa tedaj?«

»Njegovo mater, vaša milost.«

Pogledal sem Williama od strani.

»Koliko pa je star lord Arbukle?«

sem ga suho vprašal.

»Približno šestindvajset let, Vaša milost. Lady Arbukle je bila še zelo mlada, ko se je poročila. Imela je komaj sedemnajst let. Danes je stara najmanj petinštirideset let in to bolj gotovo, ko da bom jaz kdaj imel tisoč funtov šterlingov mesečne rente. Toda Vaša milost jo je videla sama: nihče ji ne bi prisodil njene starosti. Pri nas imamo neko knuško ženo, ki ji pravimo stara Kitty in ki nosi v naš grad maslo in sir. Čisto sključno ne želi noben stena obraz je tak kakor suho jabolko. Njena je pa še osemindeset let, torej komaj tri leta starejša kot lady Arbukle. Morali bi jo videti, da bi lahko verjeli, Vaša milost.«

»Kendalska grofica gotovo jaha?«

»Seveda, vaša milost, in to vsak dan.«

»Teda, sem jo gotovo danes zjutraj srečal.« Da bi pa bil še bolj gotov, sem pristavil:

»Na črni kobili.«

»Ne, vaša milost, kobila Njene Vičnosti je bela.«

»Ah,« sem dejal. »Kdo pa je bila tedaj ona dama, ki sem jo srečal?«

»Plavolaska, vaša milost? Plavolaska in velika dama na črni kobili? Brez dvoma ste srečali lady Arbuklejevo.«

Novo pokopališče v Kranju

Kranj, 31. marca.

Staro pokopališče v Kranju je prenapolnjeno, razen tega pa leži na neprimernem mestu. Nahaja se tako rekoč v sredini mesta, odkar se mesto širi proti Primskovem. Ko so začeli z gradnjo novega mostu čez Kokro, je bila že takrat sprožena misel, da bi se določil prostor za pokopališče na ljubljanski strani. Načrt za novo pokopališče je izdelal prof. inž. Vurnik, ki si je zamislil pokopališče ob stari cesti proti Šenčurju, in sicer v izmeri 21.000 kv. metrov. Stroški novega pokopališča bi znašali približno 365.979 din. Načrt vsebuje: napravo ograjnega zidu okrog pokopališča z dvema vstopnima vratima, ureditev terena na pokopališču, ureditev potrebnih gradov za posamezne oddelke pokopališča in postavitev križa, vstopne hale in tlaka.

Sinoči je bila v občinski posvetovalnici v Kranju konkurenčna in gradbena obravnava za kritje stroškov pokopališča po tem načrtu. Obravnave so se udeležili g. dekan Škerbec kot predstavnik župne občine, g. Leo Lojk, okrajni podnačelnik, inž. Emmer kot gradbeni izvedenec, dr. Fajdiga kot sanitetni izvedenec, cerkvena ključarja gg. Gorjanc Franc in Šusteršič Ivan ter občinski odbor z g. županom Česnjem na čelu. Ugotovili so, da ni nobenih pomislekov proti gradnji projektiranega pokopališča, za katerega bo krija vse stroške kranjska občina. — Novo pokopališče bodo pričeli graditi še letos.

Mestna policija v Kranju

V »Slovenskem domu« smo že večkrat poročali, da se občinska uprava v Kranju bori za prepotrebno državno policijo v Kranju. G. župan Karl Česenj je dobil že v jeseni v Beogradu zagotovilo, da bo v Kranju ustanovljen policijski komisariat, vendar Kranjčani nismo pričakovali, da se bo to izpolnilo tako kmalu. Občinska uprava je prejela pred dnevi odlok notranjega ministrstva, s katerim je ustanovljena predstojništvo mestne policije že s 15. aprilom 1938. Predstojništvo mestne policije v Kranju bo prevzelo teritorij občine Kranj in Stražišče.

Izza naših meja

V Gorici so bili pozvani za 30. marec vsi avangardiisti, mladi fašisti in člani balile, da se v uniformi javijo ob 4 v domu italijanske mladine. Namen sestanka je bil ta, da bi člani teh organizacij skupno poslušali govor, ki ga je imel Mussolini.

Pred goriskim sodiščem se je 29. t. m. zagovarjal 25-letni Dušan Semčič iz Brance pri Vipavi, ker je 15. junija lanskega leta z nekim nepoznamim napadel župnika Ivana Kosa v Branciji ter mu odvzel 600 lir, 4 ure, 1 šunko in več drugih predmetov. Zaradi pomanjkanja dokazov pa je bil Semčič oproščen.

V bližini Senožeč so pričeli z deli pri novem vodovodu. Pričeli so polagati predvsem nove vodovodne cevi in kopali zanje kanale, nameravajo pa zgraditi dva velika rezervarja za vodo. Pri delu je zaposlenih 35 delavcev in 10 specialistov. Smatrajo, da bodo na ta način popolnoma zadovoljili vse potrebe senožeške občine, kjer čisto vlada velika suša in pomanjkanje vode.

V Kopru so se pretekle dni sestrili v domu Dopolavni vojni prostovoljci. Sestanku je prisostvoval tudi tajnik fašja in oče enega izmed padlih v Španiji. V glavnem govoru je poudarjal govornik, da združuje njih društvo »aristokracijo italijanskega naroda« — seveda to ni bilo mišljeno z ozirom na bogastvo.

Občni zbor premožgopne delniške družbe »Arsac« v Trstu, ki izkorišča skoraj vse rudnike, zlasti v Istri, se je vršil 29. t. m. Po poročilu je razvidno, da je društvo dvignilo premožgopno produkcijo v lanskem letu za 150.000 ton. Poleg tega so odprli nov rov »Littorio«, ne ve se pa, koliko bo ta rov donasal. Družba je končala leto z dobičkom, tako da bo lahko izplačala 6% dividendo. Sklenjeno je bilo dalje, da se povša družbeni kapital od 40 na 64 milj. lir in da se nove akcije rezervirajo le starim družbenikom.

V Gorici so 27. t. m. odprli narodni institut »Umberto Maddalena«, v katerega bodo sprejemali le otroke padlih pilotov. Svečani otvoritvi je prisostvoval gorški prefekt, zastopnik vojske in letalstva in več generalov. Kot začetek čestnosti so blagoslovili zastavo, nato so vsi zastopniki oblasti pregledali dom, končno pa so gojenci defilirali pred njimi z »romanskim« pozdravom.

Pretekli teden so po vsej naši deželi proslavljali z velikimi slovesnostmi obletnico ustanovitve fašja. Tako so se vršile večje slovesnosti v Trstu, Gorici, Sežani, Tomaju itd, zlasti po sedežih fašističnih organizacij. Domačini so se morali čisto udeležiti teh svečanosti v uniformah, zlasti pa oni, ki so člani te ali one režimske organizacije.

Časopisi poročajo podrobnosti o tatvini v cerkvi sv. Justa v Trstu, o kateri smo že poročali. Podrobnosti o tej tatvini so sledeče: Škoda, ki so jo povzročili tatovi v cerkvi, je mnogo večja, kakor se je prvotno domnevalo in znaša preko 9000 lir. Ukraden je bil zlasti velik kristal z oltarja Matere božje, dalje so tatovi povzročili poškodbe s klavirnom; krona je bila iz pozlačenega srebra in je bila vredna 3500 lir, verižice in zapestnice so bile vredne 2800 lir, milošnice in ostalo skupno 8830 lir, pri čemer niso všteli še ostali stroški. Poleg tega so razbili tatovi okno v vrednosti okoli 2000 lir. Originalna krona iz masivnega zlata je bila iz leta 1418 in je imela 23 velikih briljantov, 63 malih briljantov, 20 rozin, 286 diamantov, 7 rubinov, 4 zefirje, 1 lopaz, 400 biserov velikih in 208 malih, poleg tega še več smaragdov in več 100 drugih dragocenih kamnov. Takoj po kronanju pa so se pričeli bati za to dragoceno krono in poskušali so na razne načine preprečiti morebitno tatvino. Končno so sklenili, da bodo postavili na glavno Matero božjo imitacijo te krohn in da bodo original shranili v zakladnici. To je trajalo do leta 1922, ko so prodali zlato in dragulje te krohn za kritje stroškov novih orgel za cerkev. Namesto prejšnjega zlata so naredili krono iz srebra, prevlečenega z zlatom, in jo okrajsali s ponarejenimi dragulji. Dragocenosti iz prejšnje krohn pa so vložili v novo ranotako srebrne z zlatom prevlečeno krono, ki pa so jo kljub temu postavili na kip Matere božje, in je ta bila. Kakor rečeno, pretekli teden ukradena. Za zlato originalne krohn in nekaj draguljev je dobila cerkev 50.000 lir. Nova krona je kljub temu, da ni imela več prvotne vrednosti, pomenila za cerkev veliko dragocenost.

Pierre Bénéit:

VELIKI JEZ

Roman iz irskih bojev za svobodo

21

Razumel sem, da sem se ji pozabil predstaviti. Ves zardel sem se ji opravičeval.

»Ah,« je menila, »vi ste tujec?«

Nič nisem odgovoril, kajti občudoval sem lepo izpraševalko.

Njena starost? Kasneje sem se spomnil, da bi smatral za zločin, če bi ji bil prisodil v tem trenutku pet in trideset let. Njena postava je bila vitka in visoka. Na obeh straneh okroglega črnega klobuka sta se vila na senih dva zlata pramena pšenično plavih las. Pod plavkastimi vekami so se svetile globoke sinje oči. Zapovedujoče male ustnice so bile tako močno barvane, da so že prehajale v višnjevo.

»Ali ste tujec,« je ponovila, potem ko mi je dala dovolj časa, da sem se je nagledal.

»Francos, cenjena gospa.«

Na kratko sem ji razložil, da sem v gradu Kendaleju.

V tem hipu je kobila skočila v stran.

»Miss Peg! Na, na! Bodite tako prijazni, gospod, in mi držite to neukrotljivo, dokler je ne zajaham, drugače ne bo hotela mirovati.«

Spretno je zajahala, Miss Peg, ki je dobila udarec z bičem, je mirno korakala poleg mene in ni več poskakovala.

Mlada dama me je smehlajaje opazovala.

Hipoma sem se domislil, da se je morala zgoditi nesreča. Ko je bil konj čisto tik mene, sem zagrabil za vajeti. Odskočil je, da bi se mi iztrgal, pa ni dosegel nič več ko to, da me je zamazal. Pridržal sem ga močnejše in ni se mi več upiral. Bila je krasna črna kobila. Sedlo in vajeti so bile iz zelo finega usnja in stremena so izdajala odlično lastnino.

»Tu je možno samo eno,« sem si mislil, »usmeriti sprehod tja, odkoder je prišla lepa begunka. Prav nič se ne bi čudil, če bom kmalu...«

Pospešil sem korake v velikem pričakovanju, ki se je že mešalo z nemirom.

Nisem še naredil niti sto korakov, ko sem na nekem ovinku zagledal prihajati naproti damo v jahalni obleki. Nosi la na levi roki vlečko svoje jahalne obleke. Na obrazu se ji je odražala vidna nejevolja. V desni roki je imela jahalni bič, s katerim je pri hoji nerovno udarjala po robidnihki ob potu.

Veselo je vzkliknila, ko je zagledala konja:

»Ah, tukaj si, miss Peg!«

Kobila je obstala in boječe hrkala.

Jahalka se je počasi bližala z dvignjenim bičem. Z rahlim gibom je pokazala svoje začudenje, ko je opazila, da na tej močvirni stezi ni srečala navadnega kmeta, temveč mene. Hkratu je tudi opazila, da sem oškropjen z blatom. Takoj je uganila vzrok in se zasmejala.

»Zelo mi je žal, da ste imeli toliko truda. Toda ta miss Peg je nezgodna. Samo za trenutek sem razjahala, da bi skrajšala stremena... pa mi je že usla.«

Ko mi je to pripovedovala, me je gledala posmehljivo in vprašujoče.

Od tu in tam

Konferenca o organizaciji zagrebskega Pokojniškega zavoda je bila v sredo v Zagrebu. Konferenci je predsedoval minister za socialno politiko in narodno zdravje Dragisa Cvetković, udeležili so se pa zastopniki trgovske in obrtniške zbornice, zastopniki društva »Merkur« in predstavnik zagrebske zveze zasebnih nameštencev. Večji del razprav se je tikel organizaciji novega zavoda v Zagrebu, ki bi moral začeti poslovati že 10. aprila letos. Minister Cvetković je ostal v Zagrebu tudi večer, danes pa je predsedoval konferenci v Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev. Kdaj bosta začela poslovati tudi Pokojniški zavod v Sarajevu in Belgradu, pa ni nič znanega.

Z mučenjem so trije kmetje razbojnik izsilili iz kmetu Pavla Gjorgjeviča iz vasi Krcopoljina priznanje, kje ima denar, nakar so ga s puškami kopili pobili do smrti. Pavle je bil sam s svojo ženo. Zvečer so ga nenadoma presenetili trije razbojniki z naperjenimi puškami in zahtevali denar. Ker se je kmet izgovarjal, da ga nima, so ga začeli neusmiljeno tolči. Pavlu ni kazalo drugega, kakor da je potegnil izpod blazine 700 din in jih izročil. Toda razbojniki so hoteli mnogo več. Vrgli so ga na tla in ga zabadali z iglo v podplate. V silnih bolečinah si je Pavle izmislil prevaro: predlagal je roparjem, naj puste ženo ven, da bo iz skrivališča v gozdu prinesla denar. Žena je res odšla, vendar je nazaj dolgo ni bilo. Jezni so razbojniki obrnili puške in s kopiti kmeta enastavno zmrcvarili. Vse tri razbojnike so že naslednjega dne prijeli.

Zaradi dveh dinarjev je prijatelj odgriznil prijatelju uho v Samskem mostu. Pet fantov je igralo karte v gostilni. Vso noč so že prekvartali, dokler se niso zjutraj sprli. Tisti, ki so denar izgubili, so ga skušali dobiti nazaj. Ker ni šlo zlepa, je Amal Perić odgriznil Ademu Alagiću desno uho. Šele policija je razgrete kvartirke potolžala s tem, da jih je vtaknila za nekaj ur v zapor.

Obtoženka, ki je z veseljem sprejela na znanje obsodbo na šest let težke ječe, je bila Milka Matič iz okolice Varaždina. Milka je s svojim ljubčkom sklenila umoriti svojega moža. Pripravila sta mu zasedo. Ko je mož stopil iz hiše na dvorišče, mu je Milka vrgla okrog vratu zanjko, ki jo je njen pomagač zategnil. Možu pa se je le posrečilo zavpiti na pomoč in se s tem rešiti gotove smrti. Pred sodiščem je bila Milka obsojena na šest let težke ječe, njen pomagač pa na štiri leta. Preden so Milko odpeljali v zapore, je rekla sodniku, da se jim srčno zahvaljuje za kazen, ker gre rajši v zapor, kakor pa nazaj k svojemu možu.

18. odnosno 17. let robije sta prejela dva rudarja, ki sta umorila mladega slovenskega inženirja Adolfa Peklarja, vodjo rudnika na Kopaniku. Rudarja Ivan Novakovič in Jovan Makić sta bila iz rudnika odpuščena zaradi malomarnosti. Zato sta se sklenila maščevati nad inž. Peklarjem. Počakala sta ga, ko se je vračal iz kavarne na svoj dom, in mu z noži prizadejala 17 globokih ran, ki so povzročile potem smrt mladega inženirja. V belgajskem časopisu so se takoj pojavile vesti, ki so skušale omiliti vtis zločina, ki sta ga izvršila dva malomarna delavca. Navajali so, da je inž. Peklar padel kot žrtev svoje strogosti, ki jo je kazal zlasti proti srbskim rudarjem, medtem ko je Slovence dajal prednost. Tudi če bi kaj takega naredil, ne bi bilo nič čudnega, saj je slovenski rudar neprimerno bolj izurjen in za svoje delo sposoben kakor drugi. Na sodišču se priče izpovedovale za morila silno obremenjeno, za Peklarja pa so navajale, da je bil ne samo vreden inženir, temveč tudi nad vse pravičen predstojnik, ki je delavcem vedno ustregel, če se je le dalo. Sodišče je obsodilo Novakoviča na 18 let robije, Makića pa na 17 let.

Tožitelja delavca je pred očmi sodnika pretepel obtoženec belgajski odvetnik Ivan Ratkovič. Odvetnik je v neki družbi opsoval delavca z najrjšeji izrazi, nakar je šel delavec tožiti. Prva razprava je bila že pred tedni, a je bila takrat preložena. Na večerajši razpravi je začel odvetnik sramotiti in psovati tožitelja, ki se je držal popolnoma mirno. V največji jezi je pa odvetnik skočil nad delavca, mu prisilil krepko za uho, nato ga je zgrabil za vrat in ga vrgel na tla. Pred očmi presenečenega sodnika sta se oba valjala, dokler ni delavec tako močno ugriznil odvetnika v roko, da je odnehal. Vse se je odigralo tako naglo, da nihče od navzočih ni mogel spopada preprečiti. Razprava se je morala spet odložiti.

»Hvala sodišču! V zaporu se mi bo boljše godilo, kakor pa doma.« Tako je dejal Radoje Radosavljevič, ki so ga zaradi umora tašče poslali za deset let v zapor. Mož je nekaj let živel v miru in slogi z ženo in njeno materjo. Ko je v hiši začelo primanjkovati denarja, ni bilo več miru. Žena in tašča sta vsak dan za večerjo premlatili aRdoja in ga nazadnje pogladi iz hiše. Ko se je spet povrnil, so se prepričali, da ponavljajo. Ko pa je tašča nekega dne pri kosilu spet začela psovati Radoja, je ta pograbil sekuro in starki razklal glavo. Na sodišču je vse priznal. Po izreku obsodbe se je sodnikom lepo zahvalil, kakor da bi mu izkazali največjo milost.

Tihotapsko ladjo so zaplenili organi finančne kontrole iz Sibenika. Opazili so neko ladjo blizu letine in jo ustavili. Preiskava je potrdila sumnje, da služi ladja tihotapcem. Organi finančne kontrole so zaplenili 10 velikih zabojev sladkorja, nekaj vreč kave, potem množico cigarete, tobaka in cigaretnih papirčkov. Plen je bil še večji, ker so prijeli tudi voditelja tihotapske družbe nekega Mirka Kevina in tri njegove pomočnike, ki so na obali čakali, da prevzamejo robo. Vse blago je bilo iztihotapljeno iz svobodnega pristanišča v Zadru.

Celoten občinski odbor v Somboru je večeraj odstopil zaradi velikih tihotapskih afer, v katere so se zapletli samski vinski trgovci. Trgovci so uvažali vino, plačevali zanj mestno trošarino, v eno pa izvažali vodo in dobili za vse tiste litre povrnjeno trošarino. Tako so trgovci mesto ogoljufali za težke tisočake. Afera je bila večeraj predmet najbolj ostre debate v občinskem svetu. Prišlo je do spora med županom in odborniki, ki so vsi brez izjeme zahtevali, da se župan umakne. Ker župan tega ni hotel storiti, so vsi odborniki odstopili.

V Podravini se še vedno javljajo šibkejši potresni sunki. Večeraj popoldne se je zamajal zemlja v Novigradu Podravskem. Prestrašeni od prejšnjih potresov so ljudje takoj planili na ulice in se več ur niso hoteli vrniti v hiše. Ko le ni bilo nobenih sunkov več, so se spet umirili.

Louis Trenker

Po knjigi: Der Kampf ums Matterhorn

KINO UNION Tel. 22-21

Najgrandioznejši visokopalinski film

KLIC MATTERHORN

Predstave danes ob 16, 19.15 in 21.15 uri

Naši fantje na Kaninu

Nevea, 29. marca 1938.

Danes jutraj, ko vreme v Ljubljani ni kazalo nič kaj prida, se je naša ekipa odpravljala na mednarodno tekmovalstvo v smuku na Kanin. V Kranju so se nam pridružili še Tržičani, na Jese-nicah pa naši kanoni z Gorenjske. Deset mož se je v vselem razpoloženju pripeljal brez vmesnih prijetljivosti v Fusine-Laghi, kjer je po obmejnih in carinskih formalnostih nadaljevalo pot proti izhodni postaji Ciusaforte. V vlakcu smo otvorili velik italijanski jezikoslovni tečaj, katerega vodja je bil neki kaplar fašistične milice, ki je razumel nekoliko nemščine, s katero smo si pomagali na »tečaj«. V Ciusaforte je čakal na nas avtomobil, ki nas je potegnil v kočo na Neveo pod Kaninom. Cesta, ki vodi iz Ciusaforte do Nevee, je popolnoma na novo zgrajena in se vzpenja v ostrih serpentinah mestoma skozi predore do višine 2000 m, kjer se nahaja koč Tržaškega smučarskega kluba. Od tu dalje pa mimo Rabeljskega jezera do Trbiža, vendar pa radi snega v tem času še ni prevzela.

Koča sama je bila zgrajena l. 1907, a lanske leto adaptirana. Je prostorna ter opremljena z vsem potrebnim komfortom. Oskrbnik g. Jakobini, rojen Tržičan, je jako ljubezniv gospod in nam gre vsestransko na roko. Razpolaga s svojim avtomobilom, s katerim brzi dvakrat dnevno v dolino po pošto in druge potrebe. Razen nas se nahaja točasno nemški tekmovalci De Pretis iz Beljaka, ki je tudi smučski učitelj za goste koč. Razen njega sta še dva italijanska tekmovalca in dve tekmovalki.

Nevea, 30. marca.

Proga za smuk je tehnično zelo težka, tipično moderna, ima veliko zavojev, kakor tudi vzboklini in odnose jarkov. Po mnenju našega Pračka jako podobna olimpijski progi v Garmischu, samo da je nekoliko krajša. Ena tretjina je prosta, dve tretjini pa vodi po gozdu. Start v višini 1850 m se nahaja tik pod steno Bele peč, od tu pada strmo približno 47 stopinj na prostem, nato v velikem loku proti gozdu, v katerem napravi 6-7 velikih zavojev in zahteva mnogo od nog. V strminah so ostri zavoji z težkimi iztiki, najbolj opasna strmina je tik pred ciljem, posebno 200 m nad ciljem, kjer teče proga po hlaču med raztresenimi skalami, kar predstavlja veliko oviro in opasnost za tekmovalca in zahteva na ta način od njega popolno tehnično znanje. Cilj se nahaja v višini 110 m na sedlu Nevea, tik koč in za dobre tri minute oddaljen od avtomobilske ceste, katere vodi mimo koč, kar je jako ugodno za publiko. Sneg je pomladanski — zrnat, vendar

proga z njim ni zadoščno pokrita, zaradi česar bo trpel tudi rekordni čas. V senčnih legah je ob času predvidenega starta (12. uri) zmrznil. Razen tega se nahajajo na progi tri naravne skakalnice, višine 2-4 metre, kjer so tekmovalci primorani izvesti terenske skoke. Kljub vsem opisanim težkostim so naši tekmovalci s progo zadovoljni. Prireditelji obljubljajo, da bodo progo temeljito pripravili s tem, da bodo na potrebnih mestih nanosili sneg, posekali grmičevje in drevje ter ob času prireditve postavili na progo zadoščno število ljudi, ki bodo skrbeli za čim boljše stanje proge.

Po mnenju naših in domačih tekmovalcev se lanskeoletni rekordni čas zaradi pomanjkanja in slabe kakovosti snega ne bo dosegel. Lani je bila cela proga dobesedno s snegom zalita, saj je sneg na njej dosegal višino 3 m in je bil najboljši čas 2 minuti in 57 sekund, katerega je dosegel Hans Steger, član Smučarskega kluba Marmolat. Trenutno se nahajajo na treningu sledeči tekmovalci: Brat v Garmischu nesrečno umrlega italijanskega favorita Sertorillija, ki pa tudi velja za favorita na nedeljskem smuku. Vozi z smučkami svojega pokojnega brata, katere si naši fantje ogledujejo nemo in z velikim spoštovanjem. Poleg njega Comfortolla, oba člana Sei kluba Acienda elettrica, Milano. Ski klub Lecca zastopa Platnar, Sei klub Monte Tricorno pa gospodje: Cosulich in Perugini, od dam pa gospa Dei Rossi in gđe. Schilbani in Calcich. Razen teh pa še De Pretis, član Ski kluba Kanzelhöhe, od naših pa: Praček, Znidar, Voller, Klin, Zvan, Koblar, Ankole, Mukanc, Gradišnik in Podlanbovšek, ki pa trenutno ne more trenirati zaradi poškodbe na nogi, ter ga bo jutri naš ljubezniv gostitelj g. Jacobini potegnil z avtomobilčkom »Ballila« v Ciusaforte na zdravniški pregled. Pričakuje se pa še našega znanca iz Planice Valtra Dellecartha, Petra Radascherja in Hansa Obermanna. Tudi gđe. Elvira Ousinig, ki bo zastopala barve Švice, je prijavila svoj start.

Jugoslovanski konzul iz Treta g. Zivanovič je bil že v nedeljo pred našim prihodom tu ter se je podrobno informiral glede prihoda in udeležbe naših tekmovalcev. Obljubil je, da nas pride gotovo obiskat, ako ne prej, pa na dan tekme.

Splošno pozornost na vzbuja prihodnost, resnost in poštenost naših fantov, ki dvakrat dnevno prevozijo progo ter pri tem meter za metrom temeljito študirajo, sami teptajo sneg, odstranjujejo vejeve in izravnavajo jarke, Zalibog, odvisnih skal ni moglo zabiti v sneg. Kljub napornemu delu je disciplina in razpoloženje odlično. Zeleti bi bilo, da bi za njihov trud in poštenost bili nagrajeni z dobrimi rezultati.

17 letni brivski vajenec se je izdajal za detektiva

S svojimi grožnjami bi skoraj pogl mlado služkin'o v smrt

Maribor, 31. marca.

Večeraj se je poskušala utopiti pri Treh ribnikih, v vodi največjega ribnika neka mladenka. V zadnjem trenutku ji je preprečil njeno namero neki možki, ki jo je že več časa opazoval. Potegnil jo je na suho, potem pa jo je odvedel na stražnico, dasi se je dekle z vsemi silami branilo, da bi prišlo na policijo. Na stražnici so ugotovili, da je ta kandidatinja prostovoljna smrti 18-letna brezposelna služkinja Marija M. iz Košakov pri Mariboru. Ko so jo stražniki pomirili, je dobila zaupanje ter je nazadnje le povedala vzrok svojega obupnega dejanja. Povod je kaj nenavaden, povzročil pa ga je 17-letni fantalin, ki se je izdajal za detektiva, ter bi bil s svojimi grožnjami skoraj mladega dekleta pogl na nesrečno smrt.

Predvečerašnjim zvečer je stala mlada Marija na Aleksandrovi cesti pred trgovino Bata ter si je ogledovala izložbo. Naenkrat se je pojavil za njo izredno mlad možki ter jo je vprašal, kje je Aškerčeva ulica. Ko mu je dekle pokazalo smer, jo je prosil, naj ga malo spremi ter mu ulico pokaže. Komaj pa sta prišla iz vrveže Aleksandrove ceste v samolno Prešernovo ulico, že je spremiljevalec dekleta nahlulil, da je detektiv ter da jo mora aretirati in preiskati. Obdobil jo je, da je izvršila tatvino v tekstilni tovarni Atania v Košakih. Dekle se je prestrašilo, pa dasi je bila ta »detektiv« prav mlečni zob, mu je vendarle v svojem strahu verjelo. Fant jo je potem vlekel v park, kjer je dejal, da jo čaka stražnik. Policista v parku seveda ni bilo, vendar pa je fantalin v temnem kotu parka dekle »preiskoval«

tako, da ji je izmaknil roto z 22 din, ki jih je imela v nedrih, poleg tega pa je poskušal pri njej še z nesramnostmi. Potem je revo gnal po Tomšičevem drevoredu, kjer pa se je naenkrat prikazal izza drevja pravi policijski stražnik. Fanta je menda pogrelo, ko je zagledal policajca, vendar je rešil situacijo. Zabičal je dekletu, da ga počaka na poti, sam pa je stopil k nekaj korakov oddaljenemu stražniku ter ga prav glasno vprašal, kje je najbližja post na glavno policijo. Stražnik mu je to povedal ter se oddaljil, »detektiv« pa je svojo žrtev spremljal naprej. Na koncu drevoreda se je pa vendarle dal preprostiti ter je obljubil, da jo izpusti, če mu naslednjega dne prinese še 50 dinarjev. Povedal ji je, da jo bo čakal zopet zvečer pred trgovino Bata na Aleksandrovi cesti, kjer jo je »aretirak«. Dekle mu je sveto obljubilo, zlasti ker jo je še zastrašil, da bo drugače prišla zaradi tatvine v prisilno delavnico. Reva je res danes iskala neke dobiti 50 din, ker pa ni spravila potrebne vsote za »detektiva« skupaj, je čisto obupala ter se je hotela utopiti v ribniku.

Na stražnici so dekletovo pripovedovanje pazljivo poslušali. Ko jim je mladega »detektiva« natančno opisala, se je tudi stražnik, ki ga je prejšnji večer srečal v Tomšičevem drevoredu, spomnil nanj. Potem so pa ali stražniki pred trgovino Bata na Aleksandrovi cesti ter tam aretirali fanta, ko je čakal na svojo žrtev. Izkazalo se je, da je to komaj 17-letni brivski vajenec M. K. iz Maribora. Fant je dejanje priznal ter se zaenkrat nahaja za zameženi okni hotela »Graf«.

Veliko zanimanje za tekmo s Poljaki

Za nedeljsko mednarodno tekmo s poljsko reprezentanco vlada ogromno zanimanje. Dosedaj je prijavljenih že šest posebnih vlakov iz Niša, Kragujevca, Zagreba, Subotice, Novega Sada in iz Osijek, ki bodo pripeljali podžigace, ki naj bi pomagali naši reprezentanci, da znaga s petimi goli razliko. Ljubljanski športniki, ki bodo hoteli vdeli tekmo v Belgradu, bodo morali uporabiti zagrebški poseben vlak, ki odpelje iz Zagreba v nedeljo jutraj ob 1.10 in se vrne v Zagreb v ponedeljek ob 4.15 zjutraj. Cene so polovične. Vstopnice za sedeže so bile že vse prodane v predprodaji in so danes na razpolago samo še stojnice.

»Beli Orli«, kot imenujejo našo nogometno reprezentanco, so večeraj odigrali v Novem Sadu zadnjo trening-tekmo. V teh 65 minutah so dosegli prav takšen rezultat, kot bi ga bilo treba doseči proti Poljakom. Z lahkoto so znagali z 5:0. Zvezni kapitan je bil z igro svojih izbranih zadovoljen in bodo po vsej verjetnosti nastopili tudi v nedeljo v isti postavi in sicer: Glaser, Hügl, Dubac, Lechner, Jazbinšek, Knežević, Šipos, Moša, Lešnik, Božović in Kokotović. Belgrajsko »Vreme« s postavo ni zadovoljno in nujno zahteva, da morajo igrati v reprezentanci branilec Matošić, Gajer, Vujadinović in Pleše mesto Dubca, Jazbinška, Rožovića in Kneževića. Zvezni kapitan pa še vedno drži v tajnosti definitivno postavo jugoslovanske reprezentance.

Tudi poljska reprezentanca se je za to tekmo kar najresneje pripravila. Poljaki so svoje igralce najskrbneje izbrali in računajo z gotovim uspehom. Vsekakor pa so prepričani, da jugoslovanska reprezentanca ne bo mogla znagati s petimi goli razlike, kar bi bilo potrebno, da bi naši Poljake eliminirali iz nadaljnega tekmovalstva za evrolno prvenstvo. Poljska reprezentanca je že odpravila in prispe v Belgrad jutri zjutraj. Poljaki bodo nastopili v postavi: Madejski, — Galecki,

Vlom v moravsko posojilnico

Moravče, 31. marca.

Pred tatinskimi svedrovc in vlomci smo imeli Moravčani mir, kakor bi takih ljudi skoraj ne bilo na svetu. V noči na četrtek pa so se nepričakovano pojavili v prostorih Ljudske posojilnice, ki je nastanjena v pritličju kapljanje. Preplezali so precej visoko vrtno obzidje in vdrli zadaj za posojiljem v klet, iz katere peljejo stopnice v vežo, kjer je vhod v hranilnico. Tu so jih ovirala notranja vrata, zaklenjena z močno ključavnico. Ker bi bilo razbijanje povzročilo volto ropotanje, so se spravili zunaj nad okno, pod katero so postavili težke stopnice. Skriti za obzidjem so odstranili železno omrežje; sipo, ki jim je bila napoti, pa so namazali z nekim lepilom ter jo ovili s tkanino. Nadejali so se obilnega plena, a se jim delo na srečo ni obneslo. Ko je zjutraj pred odhodom v cerkev g. kaplan Ferkul hotel vzeti iz posojilnice sobe svoj zimski plašč, je našel vse prebrskano in razmetano. Težka železna blagajna je bila odmaknjena od zidu in načeta na zadnji strani. Zareza, zadana s kako posebno pripravo, znaša kakih 15 centimetrov. Notranje stene pa vlomilo orodje najbrž ni doseglo, ali pa je na kak način odpovedalo. Vlomilci so se morali zadovoljiti s plaščem, katerega so odnesli g. kaplanu in z nekaterimi drugimi predmeti. Niso pa prišli do denarja, katerega so iskali. Vsa napravljena škoda znaša kakih 700 din. Vlom je moral biti izvršen pozno ponoči, ker je bila tisti večer v posojilnici seja, ki je trajala do 10. Za drznimi vlomci doslej ni druge sledi kakor odtisi čevljev v kaplanijskem vrtu.

Najlepše berilo in darilo je »Poročnik indijske brigade«!

Ščepenkaj — Gura, Nic, Ditko — Piec, Pjontek, Vostal, Vilimovski in Dodarž. Najboljši mož poljske reprezentance je Vilimovski.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometriski stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter (smer, jakost)	Pada-vine (mm)
Ljubljana	767.4	21.2	5.2	86	0
Maribor	765.4	22.6	6.0	70	0
Zagreb	764.1	23.0	10.0	90	10
Belgrad	762.5	16.0	7.0	90	10
Sarajevo	766.1	18.0	6.0	90	10
Sušak	765.6	16.0	9.0	70	10
Split	765.7	19.0	10.0	70	8
Kumbor	764.7	18.0	8.0	70	5
Rab	766.3	17.0	8.0	50	6

Vremenska napoved: Večinoma jasno in toplo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena od večeraj do danes: Večeraj je bilo iz noči do 8.40 oblačno. Čez dan se je oblačnost zelo spreminjala. Okrog 18 je prišel pihati močan zapadni veter, ki je razgalnil oblake, da se je do 19.30 popolnoma zjasnilo.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 1. aprila: Hugo.

Sobota, 2. aprila: Francišek.

Nočno službo imajo lekarne; dr. Puccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Zaloška cesta, Moste.

KINO SLOGA Tel. 27-30

Danes neprekinjeno zadnikrat

»Charlie Chan v Egiptu«

Tajnosti faraonove grobnice.

Ivan Čargo, znani slikar, vodi danes v petek ob 6 zvečer na razstavi slikarjev Galanda-Males-Mušić v Jakopičevem paviljonu. Govoril bo o temi: Kako gledamo umetniško razstavo.

XIX. redni letni občni zbor Zdrženja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov bo v soboto 2. aprila 1938 ob pol 20 v novih društvenih lokalih v Ljubljani, Kongresni trg 1/II. levo. Predlogi članov morajo biti izročeni upravnemu odboru sekcije najkasneje do 30. marca 1938. — Upravni odbor.

Prireditve v času XX. mednarodnega katoliškega esperantskega kongresa v Ljubljani od 6 do 11. avgusta 1938 pod pokroviteljstvom dr. Gregorija Rozmana in častnega odbora pod predsedstvom g. bana dr. Marka Natlata: od 6. do 16. avgusta: razstava slovenske umetnosti; 7. VIII.: mednarodna revija narodnih noš; od 8. do 11. avgusta: mednarodni sejem znamk; od 6. do 16. avgusta: tujsko prometna razstava; koncert slovenske narodne pesmi (čas še ni določen); razne akademije, konference itd. Vsi, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri prireditvah, naj se pismeno priklase in obrazložijo svoje želje na naslov: Tajnik krajevnega odbora za XX. medn. kat. esperantski kongres, Ljubljana, Reslova 29.

Pedagoško društvo v Ljubljani priredi v petek 1. aprila ob 18 predavanje »Problem vzgajanja ženske mladine«. Predavala bo ga. prof. Cernjeva. Predavanje bo v dvorani mineraloškega inštituta na univerzi. Vhod pritrilje levo. Vstop prost.

Plenarna seja zborniškega sveta ZTOI bo v četrtek, dne 7. aprila ob 9 zjutraj v sejni dvorani zbornice.

O pianisti Zori Zarnikovi, naši pravi koncertni umetnici, gre sloves tudi preko meji njene ožje domovine. Kjerkoli je nastopila, se vsi kritiki o njeni umetniški igri izjavljajo z najtoplejšimi izrazi. Vsi občudujejo njeno tehniko in interpretacijo. Gosposodična Zora Zarnikova sodeluje v ponedeljek 4. t. m. v Cesar Frančkovem klavirskem kvintetu na koncertu Ljubljanskega kvarteta. Zato opozarjamo vse prijatelje našega koncertnega življenja na ta izredni večer, ki bo v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice se dobe v knjigarni Glasbene Matice.

Franciščanska prosveta M. O. v Ljubljani ponovi v nedeljo 3. aprila točno ob 8 zvečer Jurčičevega »Desetega brata« v Govekarjevi dramatizaciji in v režiji g. Milana Skrbinskega, režiserja Narodnega gledališča. Pri predstavi sodeluje lasten orkester franciščanske prosvete pod vodstvom g. Macha. Ta priljubljena ljudska igra je pri premieri in prvi reprizi sijajno uspela in ker je bila hiša obakrat popolnoma razprodana, se je uprava odločila kljub visokim režijskim stroškom za ponovitev po znanih cenah. Predprodaja vstopnic po 6, 4, 3 in 2 din v pisarni »Pax et bonum« v franč. pasazi.

Emil Adamič, C. Pregelj, P. H. Sattner, A. Leban, M. Tomc in mnogi drugi naši mladinski skladatelji so nam Slovence omogočili mladinski glasbeno literaturo, ki si je utrla pot tudi daleč čez meje naše ožje domovine. Biere tega glasbenega slovesa bomo slišali v nedeljo 3. aprila t. l. na koncertu dijakov ljubljanskih meščanskih šol ob 10.30 v dvorani pri franciščanih. Vstopnice prodaja vsaka izmed omenjenih šol v svojem okolju, na dan koncerta pa jih dobimo pri blagajni. Opozarjamo vse prijatelje mladine na to prireditev, ki jih bo v vsakem pogledu zadovoljila.

Proslava »Dneva naraščanja Rdečega križa« bo v Ljubljani letos na svetno nedeljo, 10. aprila, v veliki filharmonični dvorani od 10.30—12. Obsegala bo akademijo, ki bodo na njej sodelovali skoraj vse v naraščanju Rdečega križa organizirane ljubljanske šole. Prosvetni odsek sekcije pri dravskem banovinskem odboru društva Rdečega križa je zanj izvršil domala že vse priprave. Šolski odbori so tudi že večinoma naštevali najavljene točke zelo pestrega spreda. Cenjeno občinstvo že danes opozarjamo na to prireditev.

Skupina bojevnikov v Litiji priredi v nedeljo 3. t. m. veliko spominsko proslavo. Ob 9 je sv. maša za umrle tovariše s cerkvenim govorom. Po sv. maši spominska svečanost pred spomenikom, nato pa predavanje s skoptičnimi slikami v Prosvetnem domu. Ob 11 se vrši občini zbor skupine. Vsi bojevniki in prijatelji vladno objavi.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 1. aprila: Zaprto.

Sobota, 2. aprila: »Veronika Deseniška«. Go-stuje gđe. Bog. Nučič. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 3. aprila: »Firma«. Izven. Zniž. cena.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 1. aprila: »Rigoletto«. Proslava 25 letnice umetn. udejstvovanja prof. Sesta. Izven.

Sobota, 2. aprila: »Grafica Marica«. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

Lazaro Cardenas - iz berača postal predsednik republike

Kljub današnjim tako »razsvetljenim« čašom, ko bi že kmalu vsak pometač moral imeti višjo izobrazbo, se še vedno dogaja, kar je edino pravilno, da samo res prave zmožnosti pridejo do veljave, ne glede na kupe raznih spričeval in diplom.

Med številnimi drugimi je gotovo najzanimivejši zgled današnjega predsednika Mehike, Lazara Cardenas.

Rojen je bil 1. 1893 v San Luisu de Potosi v zapadni Mehiki. Njegov oče je bil ubog španski kmetič, oženjen z mehiško Indijanko. Ko je bil šele 12 let star, so mu starši že umrli, ostal je popolnoma sam sredi razvane pokrajine, v kateri so gospodarile razne tolpe upornikov, roparjev in potepuhov. Tisto malo zemlje, kar jo je podedoval po starših, so mu prodali, da so lahko plačali pogrebne stroške. Bil je seveda prisiljen potepati se, dokler ga ni našla družba beračev, kateri je zaradi slabe in usmiljenosti vzbujajoče zunanosti zelo prav prišel. Družba ga je nesramno izkoriščala kakor dve leti, dokler ji ni ušel.

Naletel je na nekega goveda in se pri njem učil skladati glasbe. V letih, ko so drugi še otroci, je bil on že mož, v čigar spomin so se utisnili neizbrisni znaki težkega, bednega življenja.

Z 20 leti polkovnik

Ko je imel 17 let je stopil v vojaško službo in se takoj udeležil upora mehiških južnih garnizonov leta 1910. Njegova odkritost, krepka volja in odločnost so ga tako odlikovale nad drugimi, da je vsak videl v njem vodjo. Bil je velike postave, zelo rjave polti, svetlih oči in izrazitega odkritega obnašanja. V raznih govorih in pogovorih je preprosto pa ognjevit izražal svoje prepričanje in navduševal poslušalce. Imel je šele 20 let, ko je postal polkovnik in kmalu nato general.

Za časa predsednika Callesa je bil Cardenas guverner države Mehidacan in si silno prizadeval, da bi upeljal popolno zemljiško preobnovo, razlastil velikih posestev v prid majhnih ljudi, hodil je od kraja do kraja in navduševal množice za svoje načrte. Pridobil si je med ljudstvom toliko navdušenih pristašev, da je pri volitvah leta 1924 zmagal nad Callesom in postal njegov naslednik — predsednik republike za šest let.

Vse se je spraševalo, zlasti njegovi številni sovražniki, kaj bo počel in kako se bo osmešil kot predsednik. Toda kaj kmalu jim je pokazal, da mu ni bilo za čast, ampak res za blagor ljudstva. Takoj je dal na glasovanje vrsto čisto novih zakonov in načrt gospodarske šestletke. Ogromna posestva ponosnih gospodov je razlastil in mo-

gočnim veljakom izdal državne bone v zameno. Ustanovil je šole za 2 milijona in pol Indijancev, ki niso znali ne brati ne pisati in niso razumeli besedice narodnega španskega jezika.

Ker pa je vedel, da je temelj vsega blagostanja dušna ozir. moralna preroditev, je začel vneto delovati tudi na to

da dvigne нравstveno življenje svojih podanikov

Izdal je ostre ukrepe z ozirom na prodajo alkoholnih pijač, dal zapreti vse prostore, kjer se je igralo za denar, celo nedolžni kvartaški klubi nimajo več pravice do obstoja. Samo narodna loterija je še dovoljena, ker gre pač za blagor države. Prepovedal je plesalkam po raznih barih nastopati po 10. uri zvečer, kar pomeni isto kot sploh nastopati, ker se življenje po barih tako prične šele po 11. uri ali kasneje.

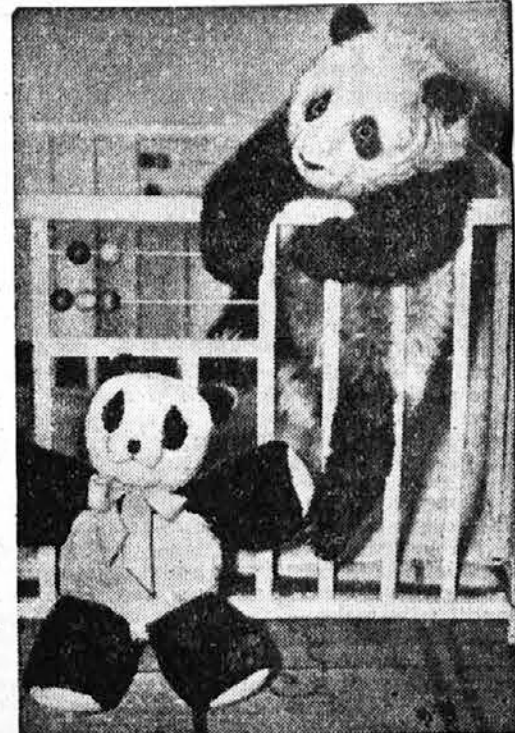
Najlepši zgled lepega, pravnega življenja

daje on sam. Njegovo družinsko življenje je srečno. Njegova žena se redko pokaže v javnosti, ker se popolnoma posveča skrbi za otroke in gospodinjstvo, kakor je v deželi navada. On sam nikdar

ne kadi in ne pije in živi v vsem zmerno, kot kak puščavnik. Vstaja vsak dan že ob štirih zjutraj, gre četrt ure plavat, nato jezdi na prehod, nakar začne delati in dela brez presledka 16 ur skupaj ter izčrpa vse svoje pisarje.

Pred kratkim je razlastil vse tuje družbe, ki izkoriščajo mehiške naravne zaklade. Zlasti petrolejske družbe, ki imajo menda 80 odstotkov državnega bogastva v svojih rokah. S tem pa je povzročil pravo revolucijo med bogataši, posebno pri svojih sosedih Američanih. Skušajo mu nagajati tako, da ne bi nihče kupoval petroleja od njegove države. V poštev bi prišle kot odjemalke samo še tako zvane fašistične države Nemčija, Italija in Japonska, katerih pa Mehika nič kaj rada ne vidi. Kako se bo izmotal iz tega težavnega položaja, je še vprašanje; zatekel pa se je zelo odločno izmotalavati. Toda na svetu je že tako, da ima zadnjo besedo vedno — kapital, zato ne bo nič čudnega, če ga bodo ameriški bankirji stisnili.

Ker blagor države zahteva mnoge žrtve tudi od državljanov, številni nasprotniki Cardenasovi zlorabljajo te žrtve v svoje hujskaške namene proti preprostemu predsedniku. Kakor se že v navadni družbi pripeti, da so člani drug na drugega naščuvani in da v vsaki potezi namišljenega nasprotnika vidijo nevarnost za svoje koristi, tako tudi preprosto ljudstvo takoj verjame vsakemu hujskaču, da so njegove koristi ogrožene. Cardenas pa se zaveda svoje preizkušene sile, odločno in brez priučene diplomatske spretnosti kljubuje sovražnikom in gre trdno svojo pot.

Živi, tako imenovani »majši medvedci«, kakršni živi le v Himalaji. Zdaj ga imajo v čikaškem živalskem vrtu, kjer se zabava s sebi podobno igralko.

Posebnosti iz koledaria

Letni koledar vsebuje celo vrsto malo znanih posebnosti. Takšna posebnost je tudi to, da vsako 28. leto vsi dnevi v posameznih mesecih padejo na isti datum, kar se z drugimi besedami pravi, da je vsako 28. leto koledar enak. Tako bi letos lahko rabili koledar, kakršnega smo imeli pred 28 leti, saj med njima ni prav nobene razlike. Nobeno stoletje se ne more začeti s sredo, petkom ali nedeljo. Mesec oktober se začne vedno z istim dnem kot mesec januar, april z istim kot julij in december z istim kot september. Februar, marec in november se tudi začnejo vedno z istim dnevom, junij in avgust pa vedno z različnimi. Vse te posebnosti pa ne veljajo za prestopna leta. Navadno leto pa se začneja in konča vedno z istim dnem v tednu.

Koliko letal grade razne države

Kar pet držav imamo na svetu takšnih, ki so preteklo leto zgradile več kot 3000 letal. Ta letala so po veliki večini vojaška. USA so povečale lani svoje zračno brodogradnjo za 3800 letal, za njimi sledi Anglija s 3228 novimi letali, Francija in Rusija 3200, Nemčija s 3154, Italija z 2365, Japonska z 2158 novimi letali. Julija meseca lanskega leta so imele USA skupaj 12.365 letal, Francija 8305, Rusija 6928, Anglija 5811, Nemčija 4979, Italija 4334, Japonska 3555 letal.

Programi Radio Ljubljana

Petek, 1. aprila: 11. Solška ura: Veliki dogodek — slušna igra v 3 slikah, izvajajo brezposelni učni abiturienti — 12. Po naših legih in gajih (plošče) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Muzikalne potegavščine (Radijski orkester) — 14. Napovedi — 18. Zenska ura: Gospodinja in služkinja (ga. Ivanka Vellkonja) — 18.20 Vesele in razigrane (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut za planince (g. Pavel Kunaver) — 20. Tu imaš aprilsko laž — Dobro glej ji na rogoz če te zlobi, se zamej in še drugim je povoj! — Zvočne slike in godba iz današnjih in davnih dni. Vnes reportaže in druge blamaže. Odgovorni urednik je zaenkrat Ivan Pivk — 22. Napovedi, poročila — 23.00 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 1. aprila: Belgrad: 20. Narod. pesmi, 20.30 Kvartet, 21.40 Tamburice, 22.20 Plošče — Zagreb: 20. Pestra oddaja, 22.20 Plošče — Budimpešta: 20.50 Zabav. program, 22.45 Ork. koncert, 24.05 Cigan. orkester — Rim-Bari: 21. Wagnerjeva opera »Siegfried« — Prag: 19.20 Zabav. večer, 20.30 Sinfonija: 19.30 Film: glasba, 20. Narod. glasba, 20.30 Maudslayi kvartet, 21.15 Vokal. koncert, 22. Trio, 22.45 Straussovi valčki, 23.15 Laska in plesna glasba — Nemške postaje: Basilijski sabavni programi.

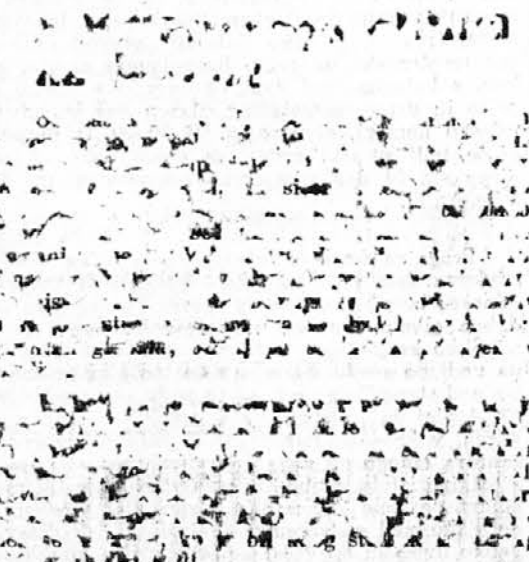
Takole so pa male Dunajčane »priključili Veliki Nemčiji«.

Zoper nevarnosti vojske ni več zavarovanja

Mogočna zavarovalna družba v Londonu je odpovedala zavarovanje filmskih dragocenosti, ki jih prevažajo iz Amerike v Evropo, proti nevarnostim vojske. Vse druge vesti o kakih vojskah so puščale Hollywood, ameriško filmsko mesto, popolnoma ravnodušnega, ta novica pa ga je do dna pretresla. Kako tudi ne! Saj bi bil s tem njegov zaslužek znatno zmanjšan. Še bolj zanimivo pa je to, da se londonski bankirji resno boje kakega izbruha vojne v Evropi.

Starček dal svojo oko mladeniču

V Ameriki je neki kmečki fant peljal podkovat svojega konja. Pri kovaču pa mu je skočila v oko iskra in mu prebila punčico. Peljali so ga takoj v bolnico, kjer je prav tedaj ležal neki 68 letni John Amos, ki je imel vse oko bolno, samo punčica je bila zdrava. Pogodili so se tako, da bo John dal svoje drugače bolno oko zdravniku, da izreže edini zdravi del iz njega in ga vcepi v uničeni del fantovega očesa. — Operacija se je posrečila in danes fant kar dobro vidi.

100 metrov visok stolp na škotski razstavi, ki jo bo odprl 3. maja angleški kralj.

Najvplivnejši indijski knez, maharadža iz Patiale, ki je pred kratkim umrl.

ROBERT LORD

47

POD ČRNO KRINKO

»Dobro, Jerya mi ne morete vrniti... Pa mi vsaj privedite sem morilca, da ga sodim sama...«
»Pomagajte mi, gospa Mendorjeva. Privedel vam ga bom.«
»Kako naj vam pomagam?«
»Pomirite se in mi povejte, kaj je Jery snoči dejal, preden je odšel zdoma.«

»Kaj je dejal... Kaj je dejal?...« se je trudila nesrečna žena, da bi odgovorila čimbolj zbrano. Napela je oslabljene moči, da bi bila bolj prisebna.

»Le počasi, čisto polagoma in trezno premislite,« jo je miril policijski ravnatelj. »Morda se le kaj spomnite... Navsezadnje bomo morebiti našli pravo sled... Večerjali ste, kaj ne?... Kaj ste govorili pri večerji?«

»...Da, večerjali smo... Pečeno teletino smo jedli... Jery se je šalil s hčerko... Ona ga je vprašala, zakaj je nočjo oblekel staro obleko... Odgovoril je, da mora varčevati... Meni je dejal, da se je preoblekel zaradi tega, ker gre na sestanek Društva delavcev, pa da ne bi bilo morda delavcem všeč, če bi bil brezhibno oblečen... Ko smo povečerjali, sem mu nalila kozarec dobrega portskega vina... Dejaj je, da ne bo pil... Še pošalil se je, da gre kroatat v... v...«

Tu je umolknila. Ni se mogla spomniti imena, kam je prejšnji večer Jery dejal, da gre.

Morton je napeto zasledoval njene misli... Ze je odkril sled... Samo da je dejal, kam gre...

»Premislite točno in polagoma, kaj je rekel... Ime, neko ime!«

»Ime... da, ime... Na račun tega imena smo se še celo smejali... Kako je že rekel...« se je mučila žena. »Nekako gledališko ime je povedal... Predstava... stara predstava... Ofelija... Da, Ofelija je dejal. V bar »Ofelija« grem kroatat, zato vendar ne bom še doma pil. — Tako je dejal Jery, preden je odšel...«

»Zdaj se kar pomirite, gospa, za zdaj mi je to, kar ste mi povedali, dovolj.«

Morton se je takoj poslovil od nesrečne žene in v največji naglici hitel z avtomobilom na policijo.

»Pokličite mi dva skrivna policista,« je dejal svojemu tajniku, ko je prisopihal v sobo.

Kmalu sta prišla.

»Gotovo vesta, kje je bar »Ofelija«? Poidita tja in previdno povprašajta, če je bil snoči tam Jery Mendor in s kom je bil... To je edina sled za temi prekletimi razbojniki. Pazita na to dragoceno sled...«

Policista sta odšla. Preoblekla sta se v oguljeno obleko, ker sta dobro vedela, da v takšni obleki ne bosta v baru vzbudila suma, po kaj sta prišla.

Ni še minilo pol ure, že sta sedela dva moža v navadnih, delovnih, obnošenih oblekah v »Ofeliji« in pridno pila žganje. Ziva Ofelija je izza pulta oprezno skilila nanju. Dobro je vedela, kaj se dogaja. Takoj je v njiju spoznala skrivna policista. Za trenutek je poklicala k sebi Petra in mu dala nekaj navodil. Zdelo se je, kakor da mu govori, naj gre v mesto kaj kupiti...

»Tu imaš listek, na katerem je vse napisano, kaj moraš prinesiti iz mesta... No, le pojdi, pa denarja nikar prej ne zapij...«

Peter je vzel klobuk in odšel. Ko je izginil za prvim vogalom, si je šele upal pogledati listek in prebrati, kar je bilo na njem napisanega. Na listu ni bilo niti sledu o stvarih, ki naj bi jih kupil v mestu. Zapisano je bilo le:

»Hiti takoj na stanovanje Nicka Stumpasa v Ulico Glory št. 19 in mu povej, da sedita v baru dva skrivna policista. Na sledu so jim. Naj obvesti tudi druge.«

Peter je dobro vedel, da mu ne ostaja ničesar drugega, kakor da čimprej pride na stanovanje Nicka Stumpasa in da mu odda sporočilo.

Ves čas, kar sta sedela detektiva v baru, sta se trudila, da bi speljala Ofelijo v pogovor. Pa se jima ni posrečilo. Danes je bila nenavadno tiha in nerazpoložena za vsako govorjenje.

V veliki sobi na stanovanju Nicka Stumpasa je bila prav ta čas seja. Soba je bila na gosto zakajena. Ogorki cigareti so ležali vse naokrog. Na mizi je bila steklenica whiskyja in nekaj

kozarcev. Na stoli in udobnih naslanjačih so sedeli Nick Stumpas, Osgoode, Barham in Cliff. Živahno so se razgovarjali in bili precej razburjeni.

Prav ta čas je prišel tudi Jones. Njega so bili poslali malo v mesto, da poizve, kakšno je razpoloženje.

Osgoode je vprašal Jonesa:

»Torej, kaj je novega? Je naša skrbna policija ujela že kakega člana Črne legije?«

Jones se je zasmel na glas, preštel navzoče ter dejal:

»Zdi se mi, da niso še niti enega prijeli... Vsi smo tu!«

»Precej opravka bodo imeli, preden nam bodo stopili na rep!...« se je samozvestno rogala Nick Stumpas. »Dajmo, gospodje, spijmo ga kozarec na zdravje policijskega ravnatelja gospoda Mortona...«

»Živijo Morton!« so vsi hkrati nazdravili in v dušku spili vsak po en kozarec whiskyja.

»Pomilujem ga, težko mu je zdaj, siromaku, ko ima toliko dela in skrbi... Prav mu je, zakaj se pa meša v tuje stvari!«

»Ha, ha, ha...« so planili vsi hkrati v smeh, da je zakajena soba kar zavalovila...

»Oho, gospodje, malo resneje se pa že moramo pogovoriti,« se je oglasil Nick Stumpas. »Poklical sem vas na sestanek, da sklepamo o važnih stvareh.«

»Torej poslušajmo.«

»Najprej vam predstavim Cliffa Summersa, ki je od danes naprej član vodstva. Izkazal se je toliko vnetega za našo sveto in pravično stvar, obenem pa je odličen organizator članstva in naših pohodov, da sem kot vodja naše brigade sklenil, da ga pritegnemo v vodstvo. Vprašam vas, ima morda kdo kaj proti temu?«

»Sprejeto! Zivel tovariš Cliff Summers! Pristajamo na to!« so pritrdili vsi navzoči.

Cliff je vstal, se priklonil ter se zahvalil za izvolitev:

»Hvala, tovariši! Upam, da ne boste nikdar razočarani nad tem, da ste mi zaupali to dolžnost in izkazali zaupanje.«

»Ti si že prej dokazal, da zaslužiš vse zaupanje, kajti, če ne bi bilo tebe, bi bili že zdavnaj vsi sedeli za zamreženimi okni, izdajalec Jery Mendor pa bi obhajal zmagovalčev je hvalil Nick Cliffa zaradi pasti, ki jo je nastavil nesrečnemu Jeryu.